

Міністерство освіти і науки України
Національний університет “Львівська політехніка”
Науково-технічна бібліотека

**Матеріали п'ятої міжнародної
науково-практичної конференції**

**“СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

Львів, 11-12 вересня 2013 р.

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2013

Elektroniczna Biblioteka EBIB – informacyjno- publikacyjny i edukacyjny portal bibliotekarzy

---

SÓJKOWSKA I.

Лодзь, Польша

GROCHOLSKA B.

Вроцлав, Польша

Анотація

У доповіді представлено ідею створення і розвитку порталу знань для бібліотекарів. Розглянуто основні цілі і засоби їх реалізації. Здійснено огляд контенту інформаційного порталу. Особливу увагу зосереджено на електронній формі співпраці авторів Електронної бібліотеки EBIB. Продемонстровано, яку користь приносить ця діяльність для усієї бібліотечної спільноти Польщі.

Ключові слова: *Електронна бібліотека EBIB, Бюлетень EBIB, інформаційний портал, видавничий портал, освітній портал, бібліотекари.*

Abstract

The paper presents an idea of setting up and development of the knowledge portal for librarians. It discusses its main objectives and methods for their accomplishment, and it also presents the portal's content. It focuses on electronic form of cooperation of the authors of Electronic Library EBIB as well as on the benefits that this work contributes to the whole librarian's community in Poland.

Keywords: *Electronic Library EBIB, information portal, publishing portal, educational portal, librarians*

Розwój nowych technologii i zmiany, jakie nastąpiły na przełomie wieków wpłynęły na potrzebę integracji różnych środowisk

zawodowych, dla których wymiana doświadczeń stała się jednym z elementów doskonalenia zawodowego. Warto zauważyć, że bibliotekarze to ambitni, zdolni i kompetentni ludzie, których głównych misją jest służenie rozwojowi nauki, kultury i edukacji. Misję tę można realizować tylko dzięki kształtowaniu własnych umiejętności, korzystaniu z doświadczeń innych i dzieleniu się wiedzą. Tylko dobrze poinformowany/wykształcony bibliotekarz może być partnerem w relacjach z czytelnikiem. Aktywność bibliotekarzy i chęć permanentnego kształcenia stały się przyczynkiem do budowy portalu Elektroniczna Biblioteka EBIB integrującego środowisko zawodowe.

W 1999 r. rozpoczął się proces budowania portalu EBIB. W jego tworzenie zaangażowali się bibliotekarze-wolontariusze, poświęcając czas, poza etatem zawodowym, pracom związanym z redakcją, korektą i składem. W ciągu ostatnich 14 lat portal współtworzyło wielu bibliotekarzy, którzy decydując się na pracę społeczną umieli pogodzić życie rodzinne, pracę zawodową, własne zainteresowania z pracą w redakcji. Skład redakcji wykazuje tendencję zmienną, część osób odchodzi, a w ich miejsce pojawiają się nowi wolontariusze. Mimo to redakcja pracuje w trybie online w kilku zespołach:

- redaktorów „Biuletynu EBIB”,
- redaktorów „Wiadomości”,
- serwisów,
- korekty,
- redaktorów technicznych,
- redakcji anglojęzycznej.

Warto podkreślić, że praca w Elektronicznej Bibliotece nie przynosi zbyt wielu bezpośrednich korzyści, raczej same koszty. Niemniej jednak dla ludzi, którzy pracują społecznie dla ważnej idei, pozwalającej im realizować się, wynika wiele plusów. Jednym z nich jest realizowanie swoich ambicji, podejmowanie trudnych zadań, zaistnienie w środowisku zawodowym i podniesienie prestiżu własnej osoby, wyrwanie się ze swojego środowiska i poszerzanie kręgów

znajomości nie tylko w Polsce, ale i za granicą, uczestnictwo w innowacyjnym przedsięwzięciu. Praca redakcji ma charakter pracy zdalnej. To praca z nowymi technologiami, redagowanie elektroniczne, samodzielne decydowanie o tym, co jest ważne, inspirowanie innych, zdobywanie nowych doświadczeń, bycie pionierem a niekiedy też liderem. Internet powoduje, że wchodzimy w inne przestrzenie działania, nabywamy nowych i bardzo przydatnych w pracy zawodowej umiejętności, a realizowane plany początkowo całkowicie amatorskie nabierają profesjonalizmu. To wszystko stanowi wartość dodaną dla redaktorów [3].

EBIB działa na zasadach non-profit, stąd też autorzy nie otrzymują honorarium za opublikowane teksty, a wypełnianie obowiązków redakcyjnych mają charakter wolontariatu. Członkowie zespołu EBIB nieustannie dążą do poprawy jakości serwisu w zakresie zaspokajania potrzeb informacyjnych, uwzględniając uwagi swoich czytelników, co najlepiej oddają słowa redaktora naczelnego „Biuletynu EBIB” – B. Bednarek-Michalskiej „mamy świadomość własnych niedoskonałości i tak niech zostanie, bo dzięki temu idziemy do przodu” [2].

Idea tworzenia profesjonalnej platformy bibliotekarskiej nie byłaby możliwa bez wsparcia macierzystych instytucji współpracujących bibliotekarzy. Duży wkład w istnienie EBIB ma Biblioteka Ossolineum we Wrocławiu, udostępniająca przez wiele lat przestrzeń na swoich serwerach. Dopiero w ostatnich latach wsparcie sponsorów umożliwiło redakcji wykupienie miejsca na serwerach komercyjnych.

Tworzenie portalu EBIB rozpoczęto od przygotowania procedur wydawania czasopisma „Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy” (następnie „Biuletyn EBIB”). Było to pierwsze elektroniczne czasopismo fachowe wydawane od początku w otwartym dostępie i jedno z pierwszych czasopism open access w Polsce.

Wraz z rozwojem przedsięwzięcia na miarę XXI w. czasopismo stało się jednym z elementów portalu EBIB, choć pozostało jego najważniejszym ogniwem. Elektroniczna Biblioteka jako centrum informacji bibliotekarskiej regularnie publikuje „Biuletyn EBIB”, który ukazuje się w liczbie 10 numerów w roku. Każdy numer dotyczy innego zagadnienia. Problematyka kolejnych numerów odzwierciedla kierunki rozwoju bibliotekarstwa i informacji naukowej w Polsce i na świecie, np. w 2013 r. poruszono kwestie: aktywności bibliotek, prawa, zmian zachodzących w bibliotekach, bibliotek uczelni niepublicznych, komunikacji w środowisku, czy barier informacyjnych.

Zróżnicowanie artykułów zamieszczanych w poszczególnych numerach „Biuletynu EBIB” sprawia, że czytelnik ma możliwość zapoznania się z wieloma aspektami danego tematu i punktem widzenia autorów reprezentujących różne rodzaje bibliotek. Dzięki temu zyskuje w miarę pełny obraz omawianego zagadnienia.

Elektroniczna Biblioteka jako centrum informacji dla bibliotekarzy oferuje także stałe serwisy poprawiające jakość pracy i wiedzę tej grupy zawodowej, służąc całej społeczności. Jednocześnie jest portalem opartym na aktywnej współpracy z czytelnikami, którzy w każdej chwili mogą uczestniczyć w redagowaniu jego zawartości. Każdy bibliotekarz ma prawo wystąpić do redakcji komunikat, opublikować artykuł, książkę, a instytucje mogą zamieścić materiały konferencyjne [8].

Inne zadania realizowane przez zespół EBIB, to przygotowywanie programów, opinii i ekspertyz, np.:

- Raport o polskich bibliotekach dla Fundacji Melindy i Billa Gatesa (współpraca z Fundacją Batorego),
- Projekt aktywizacji i prace przy wdrażaniu bibliotek publicznych INFOBINET,
- Koncepcja powołania przy Zarządzie Głównym SBP Biura Grantowego,
- Prace nad programem dla polskich bibliotek BIBWEB,
- Współorganizacja konkursu „Najlepsze witryny bibliotek polskich”,

- Opinia do projektu nowelizacji Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

To zaledwie kilka przykladów. Redakcja ma na swoim koncie wiele inspiracji i dzialań podjetych wspólnie z fundacjami, instytucjami itp. w kraju i zagranicą m.in.:

- Współpraca z Fundacją Bertelsmanna,
- Współpraca z Fundacją Batorego,
- Ścisła współpracy z IFLA – tłumaczenie tekstów, publikacji i udział redakcyjnej koleżanki Barbary Szczepańskiej w IFLA Copyright and Other Legal Matters Committee,
- Udział w dwóch międzynarodowych projektach IKAROS i E-LIS,
- Stała współpraca z repozytorium E-LIS,
- Dwukrotne uczestnictwo w spotkaniu Expert Group on Information Law,
- Włączenie się w promocję „Dnia domeny publicznej”.

The screenshot shows the website of the Electronic Library of Bibliology (EBIB). At the top, there is a navigation menu with links for 'Główna', 'o EBIB', 'Składnik', 'Publikacje', 'Serwis', 'Forum', 'O EBIB', and 'Sprawozdanie'. Below the menu is a large black banner with the EBIB logo and text: 'Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego', 'EBIB otrzymał grant na srodek Otwarte Forum Edukacyjnym OFE'. The main content area features a headline: 'Grant na badanie efektywności bibliotek' with a sub-headline 'Wzrost i rozwój'. The article text discusses the 'Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich' and a grant from the Ministry of Culture and National Heritage for the years 2013-2014. A small graphic on the right side of the article says 'Wzrost i rozwój'.

Rys. 1. Elektroniczna Biblioteka EBIB.

Źródło: EBIB [on-line]. [Dostęp 04.07.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ebib.pl/>.

Na głównej stronie portalu prezentowane są aktualizowane codziennie wiadomości. Z górnego menu czytelnik może wybrać zakładkę „Biblioteki”, która prowadzi do uzupełnianej na bieżąco bazy adresowej polskich bibliotek (w kraju i za granicą), które udostępniają swoje witryny w Internecie. Można ją przeszukiwać według różnorodnych kryteriów, m.in. nazwy biblioteki, jej lokalizacji (miejscowości i województwa), systemu bibliotecznego, typu i statusu biblioteki. Baza umożliwia połączenie ze stroną WWW biblioteki lub uzyskanie kompletnych informacji teleadresowych (adres, e-mail, typ biblioteki, jej status, nazwę systemu bibliotecznego, informacje o katalog on-line. Obecnie w bazie znajduje się ponad 3200 opisów.

Zakładka „Publikacje” odsyła do wydawnictw Elektronicznej Biblioteki, m.in. serii „Materiały Konferencyjne EBIB” czy wydawnictw zwartych „Wydawnictwa EBIB”. Na portalu udostępniany jest także „Słownik” polsko-angielski i angielsko-polski opracowany przez redaktorów, zawierający hasła z dziedziny bibliotekarstwa, bibliotekoznawstwa, bibliologii, bibliografii i informacji naukowej.

W „Serwisach” znajdują się kompleksowo opracowane zestawienie niezbędnych informacji, które sprawiają, że portal EBIB jest podstawowym kanałem informacyjnym wykorzystywanym w codziennej pracy przez większość bibliotekarzy. Spośród serwisów warto wymienić:

- Biblioteki cyfrowe w Polsce i na świecie – to zbiór adresów WWW kierujących do elektronicznych bibliotek,
- Edukacja bibliotekarzy – to informacje o szkoleniach, kursach,
- Firmy dla bibliotek – to zestaw firm dostarczających systemy biblioteczne, systemy zabezpieczające, sprzęt do digitalizacji i archiwizacji oraz wyposażenie bibliotek,
- Prawo – to zbiór aktów prawnych istotnych z punktu widzenia funkcjonowania różnych typów bibliotek,
- Konferencje – to kalendarium organizowanych w Polsce konferencji i seminariów adresowanych do bibliotekarzy,
- Granty – to zestaw informacji o funduszach wspomagających działalność bibliotek,

- Katalogi – to zbiór linków kierujących do najważniejszych katalogów m.in. o zasięgu krajowym, np. centralny katalog NUKAT,
- Czasopisma – to lista polskich czasopism bibliotekarskich zawierająca spisy treści lub kierująca do stron WWW tych czasopism,
- Open Access – to zbiór informacji o idei oraz kalendarium imprez promujących ten ruch,
- Open Source – to lista darmowych rekomendowanych programów potrzebnych w codziennej pracy oraz systemów bibliotecznych.

Redakcja EBIB organizuje także cyklicznie konferencje upowszechniając możliwość informacyjne i edukacyjne globalnej sieci oraz otwarty dostęp do zasobów kultury i nauki. W latach 2001-2013 zorganizowano sześć takich spotkań:

- Konferencja „Internet w bibliotekach. Próba bilansu i perspektywy rozwoju”, Wrocław 2001,
- Konferencja „Internet w bibliotekach II. Łączność, współpraca, digitalizacja”, Wrocław 2003,
- Konferencja „Internet w bibliotekach III. Zasoby elektroniczne: podaż i popyt” Wrocław 2005,
- IV Ogólnopolska Konferencja EBIB „Internet w bibliotekach Open Access”, Toruń 2007,
- V konferencja EBIB „Internet w Bibliotekach” i II Międzynarodowa Konferencja „Open Access w Polsce”, Toruń 2010,
- III Międzynarodowa Konferencja Open Access w Polsce „Otwarta nauka i edukacja”, Bydgoszcz 2012.

Konferencje gromadzą nie tylko bibliotekarzy, ale także naukowców i wydawców. Cieszą się dużym zainteresowaniem i uznaniem.

Obecnie członkowie redakcji współtworzą Stowarzyszenie EBIB. Takie rozwiązanie prawne pozwala w łatwiejszy sposób pozyskiwać fundusze na rozwój platformy. Do sukcesów należy zaliczyć granty MNiSW. Pierwszy z nich na upowszechnianie otwartego dostępu do nauki umożliwił zorganizowanie konferencji w 2012 r., przetłumaczenie kilku istotnych dla bibliotekarstwa polskiego artykułów z czasopism anglojęzycznych, opracowanie słownika angielsko-polskiego dla bibliotekarzy oraz przetestowanie oprogramowania open source, które wraz z rekomendacją polecane jest w „Serwisach”.

Drugi grant umożliwił rozwój edukacyjnej funkcji portalu. Dzięki pozyskanym pieniądзом możliwe stało się utworzenie trzech kursów e-learningowych, posadowionych na platformie Moodle:

- „Wyszukiwanie informacji w otwartych zasobach Internetu”,
- „Głęboki Internet (bazy danych) i możliwości jego przeszukiwania”,
- „Redakcja publikacji elektronicznych”.

Wszystkie kursy są ogólnodostępne. Stanowią materiał szkoleniowy, z którym można się w każdej chwili zapoznać i w dowolnym momencie do niego powrócić. Utworzone zostały nie tylko z myślą o środowisku bibliotekarzy, ale także o czytelnikach reprezentujących inne zawody czy uczących się. Pierwsze dwa kursy prezentują zasoby oraz strategie wyszukiwania w Internecie, w polskich bazach danych o źródłach specjalistycznych, które często pomijane są przez wyszukiwarki internetowe. Kurs „Redakcja publikacji elektronicznych” ma ukształtować umiejętność przygotowania publikacji naukowych i wydawania ich w otwartym dostępie.

Wszystkie kursy wpisują się w ideę Open Access, w którą redakcja EBIB od początku włączyła się wspierając ruch otwartego dostępu. Zgodnie z ideą wszystkie treści powinny być swobodnie udostępnione w Internecie, jednakże respektując szczegółowe zasady publikowania wydawnictw [1]. Definicja Open Access stanowi, iż autorzy i właściciele praw autorskich dają wszystkim użytkownikom darmowe, nieodwołalne, szerokie i trwałe prawo dostępu do dzieła i licencję na kopiowanie, wykorzystanie, rozpowszechnianie, przetwarzanie i publiczne odtwarzanie oraz na tworzenie i rozpowszechnianie dzieł zależnych na wszelkich nośnikach cyfrowych, dla wszelkiego rodzaju odpowiedzialnego użycia, z zachowaniem prawa cytatu. Niemal cały portal Elektronicznej Biblioteki EBIB działa na zasadach Open Access w oparciu o wolne licencje Creative Commons Uznanie Autorstwa (CC-BY), które charakteryzują się uzyskaniem kompromisu pomiędzy pełną ochroną praw autorskich, a nieograniczonym (otwartym) użytkowaniem cudzej twórczości [6]. Model Open Access ma zmienić podejście do przekazu i

komunikowania się w środowisku naukowym, a redaktorzy portalu EBIB chcą mieć w tym swój udział.

Istotnym przedsięwzięciem sukcesywnie wdrażanym jest tworzenie wersji angielskiej portalu EBIB. Trudne początki związane z czasochłonnym i kosztownym tłumaczeniem zostały już częściowo zrealizowane. „Biuletyn EBIB”, który rejestrowany jest przez serwis EBSCO udostępnia w angielskiej wersji streszczenia artykułów oraz oryginalne teksty artykułów przetłumaczonych do polskiego wydania. Także inne działy platformy są już częściowo przetłumaczone. Plany zespołu EBIB zakładają pełne tłumaczenie serwisu w celu promocji polskiego bibliotekarstwa na świecie.

Rys. 2. Electronic Library EBIB.

Źródło: EBIB [on-line]. [Dostęp 04.07.2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.eng.ebib.pl/>.

Elektroniczna Biblioteka EBIB to nowoczesny, rozbudowany portal, który służy międzybibliotecznej komunikacji, to także przewodnik po internetowych zasobach przydatnych w codziennej, aktywnej pracy bibliotekarzy. Spełnia funkcje informacyjne, publikacyjne oraz edukacyjne, a dzięki intuicyjnemu systemowi nawigacji hipertekstowej umożliwia swobodne poruszanie się po poszczególnych częściach i szybkie dotarcie do interesujących zagadnień. Natomiast otwartość członków redakcji i chęć współpracy z czytelnikami powoduje, że współuczestniczą oni w tworzeniu jego treści.

Wymienione wartości pozwalają stwierdzić, że serwis żyje, jest doceniany przez czytelników i odgrywa istotną rolę w rozwoju i życiu zawodowym bibliotekarzy bez względu na staż pracy, doświadczenie czy rodzaj biblioteki, w której pracują. W ciągu 14 lat działania, portal stał się areną wymiany poglądów, a integracja bibliotekarzy jest najprawdopodobniej największym osiągnięciem redakcji.

Bibliografia:

1. Bednarek-Michalska B., EBIB - hybryda czy nowa forma komunikacji elektronicznej. W: Działalność wydawnicza bibliotek w czasach konwergencji mediów [Dokument elektroniczny]. Lublin, 2009 1 dysk optyczny (CD-ROM).
2. Bednarek-Michalska B., Felieton rocznicowy, Biuletyn EBIB [on-line] 2008 nr 9 [Dostęp 20.10.2009]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ebib.info/2008/100/a.php?felieton_rocznicowy.
3. Bednarek-Michalska B., Telepraca dla bibliotekarzy EBIB – model przykładowy Fbib.oss.wroc.pl, PTIN 2004, nr 3-4, s.54-60.
4. EBIB [on-line]. [Dostęp 04.07.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ebib.pl/>.
5. EBIB [on-line]. [Dostęp 04.07.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.eng.ebib.pl/>.

6. Licencje Creative Commons [on-line]. [Dostęp 04.07.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://creativecommons.pl/licencje-praw-autorskich-creative-commons/>.
7. Marcinek M., EBIB 1999-2009 EBIB [on-line]. [Dostęp 04.07.2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ebib.pl/pliki/10_lat_EBIB.pdf.
8. Sójkowska I., EBIB – Elektroniczna Biblioteka – platforma cyfrowa SBP, Forum Bibliotek Medycznych 2009, R.2, nr 2, s. 77-83.
9. Sójkowska I., Podgórski F., Roźniakowska M., EBIB – The Electronic Library, the electronic platform of the Polish Librarians Association, World Libraries [on-line] 2006 Vol.16 nr 1-2 [Dostęp 04.07.2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.worlib.org/vol16no1-2/sojkowskaB1_v16n1-2.shtml.